

KLASSISKA KLASSRESOR

GUSTAF V. NEANDERS SYSKON III

FAMILJEN
NEANDER
I FINNERÖDJA
OCH LITE HÄR
OCH VAR I
SVERIGE

ÖVERSIKTLIG
KARTLÄGGNING

Mariestad
i februari 2021

Alf Gunnarson

INNEHÅLL

FÖRORD

ANNA TERESIA
NEANDER

JACOB HERMAN N.
NEANDER

SIXTEN ALEXIUS
NEANDER

HENRIK RUDOLF
NEANDER

FÖRORD

Denna berättelse ska handla lite om Jacob Neander och hans hustru Christina Eriksdotter och mera om deras söner och döttrar, främst efter Jacob Neanders frånfalle år 1904. De äldre ungdomarnas vägar var redan utstakade vid den tiden, medan de yngsta låg i startgroparna.

Jag ska inte försöka beskriva någons livsgärning. Det ska handla om vart livsresorna ledde och om vem som gjorde vad och familjens sammanhållning, så som det går att läsa ut av kyrkböckerna (via Riksarkivet). Det blir många bilder som visar hur det såg ut där någon uppehöll sig vid en viss tidpunkt. Man får troligen inte veta något nytt om familjen Neander. Man blir bara påmind.

Jag har aldrig känt någon i familjen Neander, utom Ebba, som var Gustaf och Olga Neanders svärdotter. Ebba var öppen och trevlig till sitt sätt. Hennes person lyste av välvilja, humor och livsglädje. Hon lämnade ingen oberörd.

Första delen kommer att handla främst om äldste sonen i lärarfamiljen, Gustaf Verner Neander. Han gjorde en livsresa från Finnerödja till Finnerödja.

Denna, den tredje delen, handlar om Gustaf V. Neanders fyra yngsta syskon, utom Herman Neander som får en egen del senare.

/ Alf

Underlag:

Berättelser jag läst och hört

Boken *Kring minnet av Gustaf Neander*

Kyrböcker, via Riksarkivet

Kartor från Lantmäteriet

Egna bilder och från digitala arkiv

Vykort

ALLT BÖRJADE I KÖRNINGSTORP

Läraren undervisade troligen i en skola till men familjen bodde i Körningstorp.

För föräldrarna började det förstås någon annan stans. Jacob Neander levde sina barnår i Stora Ykullen, Tiveds socken och Christina Eriksdotter växte upp i Västansjö, Finnerödja socken.

FAMILJEN NEANDER ÅR 1892

Namn	Född	Ställe	Kommentar
Jacob Neander	1844	Stora Ykullen	Folkskollärare
Christina Eriksson	1847	Västansjö	Gifta 30/12 1873
Gustaf Verner	1874	Körningstorp	
Karl August Bernhard	1876	"	
Ernst Albin	1878	"	
Ellen Kristina Elisabet	1881	"	Hon avled 1884
Nils Erik Simeon	1883	"	
Anna Teresia	1884	"	
Jacob Herman Natanael	1885	"	
Frans Edvard	1888	"	Han avled 1888
Sixten Alexius	1889	"	
Henrik Rudolf	1892	"	
Matilda Lovisa Johansdotter	1874		Piga från Jonsgård

Jacob Neanders föräldrar: *Nils Andersson*, född 1808 i Alebacken, Udenäs (senare Tiveds) socken och *Britta Lisa Andersdotter*, född 1819 i Häggehem, samma socken.

Jacob hette såklart Nilsson vid födseln. Steget från N. Andersson till Neander är ju inte så långt. Han bytte namn under seminarietiden i Karlstad (tidigt 1870-tal).

Christina Eriksdotters föräldrar: *Eric Ericsson*, född 1804 i Västansjö. Finnerödja socken och *Catrina Olofsdotter*, född 1805 i Högshult.

Anmärkning:

Namnstavning är ett kapitel för sig. Namnen moderniserades med tiden i böckerna. Jag försöker använda den ursprungliga stavningen, dock att w och q i regel skrivs v och k.

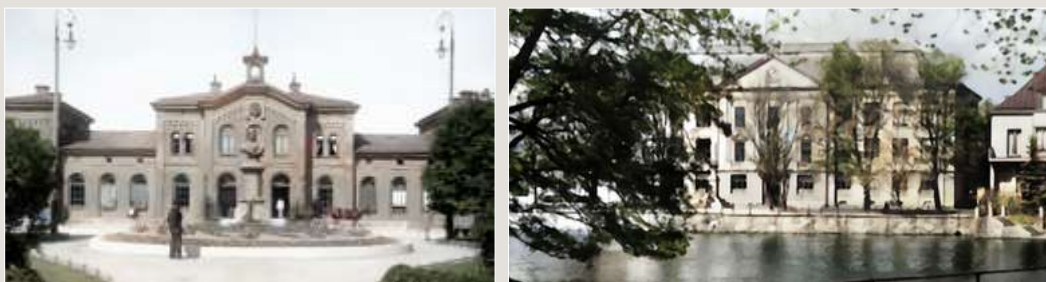
INACKORDERADE I KRISTINEHAMN OCH ÖREBRO

Ungdomarna startade söndag kväll på Finnerödja järnvägsstation, bytte tåg i Laxå och kom till Kristinehamn, gick på läroverket måndag- lördag / man gick troligen inte på stadshotellet / och man åkte hem till Finnerödja lördag eftermiddag.

Underlag: Vykort.

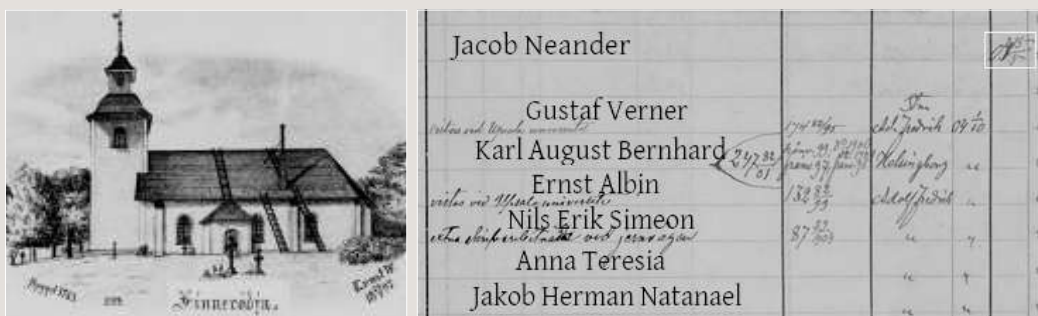
Så småningom åkte man till Örebro i stället, gick på Karolinska läroverket, tog studentexamen och drog vidare mot nya mål.

Karolinska läroverket och där bakom stadens fängelse.

Underlag: vykort och ur Örebro stadsarkiv.

SEX FICK NYA ADRESSER ÅR 1904

Finnerödja kyrka år 1897. Körningstorp var nästgårds till kyrkan.

Folkskolläraren och fadern Jacob Neander fyllde sextio år i februari 1904 och avled knappt tre månader senare. Modern Christina var 56 år och flera av de vuxna barnen var redan ute på egna livsresor, vilka i regel gick den väg som bilderna på förra sidan visar.

Nästa steg blir att kartlägga vad ungdomarna mötte för öden och äventyr efter avslutad skolgång i Kristinehamn och Örebro - i några fall troligen någon annan stans. Jag återkommer till detaljerna i bilden ovan och tar sönerna och döttrarna i åldersordning. Det kommer att bli mera fragmentariskt än detaljrikt. Så är i alla fall min ambition. Men man vet aldrig.

De flesta bildoriginalen är i gråskalan och de har fått färg genom min försorg.

ANNA TERESIA NEANDER

Bergsgatan på Kungsholmen.

Efter åren på Karlbergsvägen, tillsammans med de äldre bröderna och en tjänarinna från Finnerödja, flyttade Anna Teresia Neander (23) till Kungsholmen och bosatte sig på Bergsgatan nummer ett. Året var 1907.

År 1912 flyttade hon till Lidingö, medan hon höll på att utbilda sig till sjuksköterska på Sabbatsbergs sjukhus.

Hon bodde här:

och arbetade som skrivbiträde i ecklesiastikämberet.

År 1914 flyttade hon till Häl-singland - nej inte till Bollnäs - det fanns ett kvarter på Lidingö som hette så.

Anna Teresia kallades vid den tiden både *sjuksköterska* och *fröken*.

Lidingöbron, före och efter 1925.

ANNA TERESIA I SMÅLAND

Den 16 maj 1916 flyttade sjuksköterskan Anna Teresia Neander (32) till Marbäck i Älvsborgs län.

Där fanns Sjö- Gunnarsbo sanatorium och där arbetade hon i tre år, innan hon lämnade Marbäcks sköna socken och flyttade till Romanäs sanatorium i Tranås (bild nästa sida).

Romanäs sanatorium (byggt 1905- 1907) var en skapelse av den kände arkitekten Carl Westman, på uppdrag av Julia von Bahr och det var ett ställe för välbärgade människor. Anna Teresia Neander kom dit år 1919 och det var ett år efter att en av sanatoriets mera namnkunniga patienter avlidit på sanatoriet.

Romanäs sanatorium hade plats för femtio patienter.

Tallyho, Tallyho, jag har skjutit en dront,
en dront har jag skjutit med luntlåsgevär,
då solen rann ned mot en blek horisont
och havet låg blankt mellan öar och skär.
Då bolmade rök i en luft, som stod ljum,
och rymden var som ett ekande rum,
där skottet skallade fjärran och när.

Jag har skjutit en dront, jag har skjutit en dront.
Mina bröder, stå upp av er makliga ro.
I kunden väl aldrig er tänkt något sån' t,
I krasse, förkrumpne och sene att tro.
Han var stor, han var brun, och han skrek som ett barn
och vingarna klappade som på en kvarn,
då han föll till det rum, där som fiskarna bo.

Jag har skjutit en dront, jag har skjutit en dront.
Och nu går jag till byn, där som bröderna bo.
Nu vänder jag åter, men tom är min kont
och jag ropar ej mer: tallyho, tallyho.
Och jag talar väl ej om det undret, som skett.
Jag känner er väl, I ha' n förr mig belett,
I krasse, förkrumpne och sene att tro.

Harriet Löwenhjelm
1887- 1919.

En dikt av Harriet Löwenhjelm.

Jag har svårt att skiljas från Carl Westmans fina byggnadskonst och det hade kanske Anna Teresia Neander också. Hon blev kvar där ett bra tag.

*Lundholm
Arar 39²³/₂*

Hon stannade tjugo år i Tranås. År 1939 tackade hon (55) emellertid för sig och begav sig till huvudstaden.

Var slog hon sig ner månnro?

Fäly Järköp! Strandväg 59

Strandvägen. Det var värst! Fast det behöver det ju inte vara - kanske.

Bodde Anna Teresia Neander här?

Ja och nej. Hon bodde inte i de där fina rummen men hon bodde i det hus, där denna lägenhet innehades av här namngivna personer.

Strandvägen 59. Snyggt både då och nu.

Interiörbilderna på förra sidan hämtade jag i en öppen artikel på Nätet: *Svenska Hem i ord och bilder*, majnumret 1926. Fint att få se hur det kunde se ut inuti ett hus, i vilket vår huvudperson bodde några år.

Varför kom hon tillbaka till Stockholm efter drygt två decenniers sanatorietjänst i Småland? Troligen för att hon var ensamstående, hade bott i Stockholm i sin ungdom och hade (minst) två bröder med familjer i Stockholm.

Var hon arbetade under slutet av sin sjuksköterskekarriär, vet jag inte. Kanske var hon någon välbärgad familjs privatsköterska (Strandvägen 59) eller kanske inte. Däremot finns det fakta som visar var hon vistades de sista åren av sitt liv. Antag att hon pensionerades omkring år 1950 och ville planera sitt boende därefter.

Ungefär samtidigt som Anna Teresia Neander flyttade till Stockholm började det byggas ett kollektivhus för *ensamstående, bildade kvinnor* på Alviksberget i Bromma. Anläggningen kallades Elfvinggården, efter de två systrar, Gunborg och Ingeborg Elfving, som i testamente lämnat medel och viljeinriktning till en eftervärld som skapade Systrarna Elfving's stiftelse.

Så här såg det ut på planeringsstadiet:

Och så här såg systrarna Elfving ut, Gunborg t. v. och Ingeborg t. h.

Byggmästaren hette Olle Engkvist och arkitekterna: Backström & Reinius.

Det är låga hus i gult tegel och veck i fasaderna och burspråk, vilket hindrar insyn och fångar ljus.

Antag då (igen) att Anna Teresia omkring år 1950 såg sig om efter ett gott boende. Hon var ensamstående och hon var bildad, så det var väl bara att slå till då. Hon (85) bodde på Elfvinggården när hon avled år 1969 och kanske hade hon då bott där längre än någon annan stans under sitt liv.

Föreståndarens lägenhet (1940).

Det känns verkligen som att Anna Teresia Neander var värd att bo på Lyckovägen.

JACOB HERMAN NATANAEL NEANDER

Herman Neander blev teologie kandidat i Uppsala 1909, kyrkoherde i Eskilstuna år 1920, teologie licentiat år 1924, teologie hedersdoktor i Marburg år 1925 och kontraktsprost år 1931.

Ur brev till ärkebiskop Nathan Söderblom:

År 1911, när jag kom från Palestina till Ryssland för att idka studier vid akademien i Kieff, hade jag aldrig hört talas om Gammal- Svenskby. Det var svenske generalkonsuln i Odessa, Osberg, som vid avresan rådde mig att besöka den svenska folkspillran som hade sin lilla koloni vid Dnjeprs strand - någonstans norr om Cherson. Närmare besked visste inte generalkonsuln om Gammal- Svenskbyns belägenhet.

Och jag for på vinst och förlust. Först till Cherson, så vidare med en hjulångare uppåt Dnjepr till Berislaw. Där visste kuskarna, som posterade vid bryggan, var mitt mål låg, och två av dem bemäktigade sig var sin av mina kappsäckar. En polis kom till och avgjorde striden om mitt bagage och min person och en timme därefter stod jag utanför Gammal- Svenskbyns kommunalhus, vilket även tjänstgjorde som skola. Folkskollärare Hoas kom ut och välkomnade mig.

T. v.: ur brev till Nathan Söderblom
år 1932.

Hans livsresa kommer att beskrivas i en egen berättelse senare.

SIXTEN ALEXIUS NEANDER

När Jacob Neander avlidit år 1904 stannade änkan Christina (57) och de två yngsta barnen, Sixten Alexius (15) och Henrik Rudolf (12) kvar i Körningstorp några år. Så gjorde även Christinas yngre syster Carolina (53).

Alla fyra flyttade till Örebro år 1909 och bosatte sig på Västra Änggatan:

Västra Änggatan. Senare Västra gatan.

Skeppsbrogatan.

De fyra flyttade till Luleå år 1911 och bodde på samma adress som K. A. B. Neander, Christinas son, pojkarnas bror och Carolinas systerson.

Västra gatan.

År 1913 begav sig bröderna Gustaf V. och K. A. B. Neander till Sandträsk's nyinrättade sanatorium och yngre brodern, Sixten Alexius (23 år och juris stud.) flyttade till Ockelbo, där hans bror Herman Neander nyligen etablerat sig i prästgården:

Nog ser det ut som att en juristikstuderande ung man skulle kunna få ett eget krypin i detta hus.

Göfle, Staffan 17 $\frac{3}{4}$

Sixten Alexius Neander lämnade den ståtliga prästgården i Ockelbo och flyttade till Gävle år 1917.

Han vistades två år i Gävle och flyttade därefter till Adolf Fredriks församling i Stockholm, där han bodde på Upplandsgatan (där hans äldre bror Nils bosatte sig senare - dock inte i samma hus).

*9/4 19
Staffans fris.
i Gävle
17/4
22
Upplandsgat. 16*

Senare bodde han i Matteus församling, oklart på vilken gatuadress.

Han kallades journalist i församlingsboken.

Strandvägen och Nybrokajen:

Så här idylliskt såg det ut på 1920- talet. Det är ju en bra bit från Vasastan där Sixten Alexius Neander bodde. Vad skulle han här att göra?

Av Sixten Neander

Mitt hjärtas vemodsblomma,
du dunkelröda ros
med sällsam färg av eld och blod,
du är min sista återstod,
när åren nu bli tomma,
av allt, som är sin kos.

(Ord och bild 1923)

Vår broder
Sixten Neander
är död.
SYSKONEN.

Jordfästning i Estuna 20/6 1931
kl. 6 e. m.

H.V.
SKRIFTSTALLAREN
SIXTEN NEANDER

Sixten Alexius Neander följde sina äldre syskons väg ut i livet, via Kristinehamn, Örebro och Uppsala. Han studerade juridik och blev journalist och författare. Han medarbetade i Veckojournalen och Strix och han var föredragshållare i litterära ämnen (allt enligt artiklar och notiser i Sv. D). Han var troligen en olycklig människa utan något riktigt fotfäste i tillvaron.

Jordfästningen och begravningen skedde i Estuna, där Sixtens bror, Herman Neander, var kyrkoherde vid den tiden.

HENRIK RUDOLF NEANDER

Ö det ville att han blev det åttonde barnet i familjen Neander som nådde vuxen ålder. När han föddes var hans far 48, hans mor 45 och hans storebror Gustaf 17 år fyllda - eller 110 år tillsammans - om man vill leka med siffrorna.

Den som leken börjar, får leken tåla, var ett talesätt som vi barn på 1940- talet använde flitigt och kanske till och med upplevde konsekvenserna av. Här följer en kort frågelek: vidstående, ståtlige person föddes 401 år före Henrik Rudolf Neander. Vem är han?

Det kan ni svara på medan jag repeterar lite av det som tidigare blivit känt om Henrik och hans närmaste: han följde med sin mor, moster och drygt två år äldre bror, Sixten Alexius, till Luleå år 1911. Sedan var han en sväng till Uppsala, där han studerade vid universitetet, varefter han begav sig till Kiruna, där han bodde på Bolagshotellet och var bokhållare på LKAB. Därefter var han en tid i Nederluleå, innan han kom till bröderna Neander i Sandträsk på våren 1916.

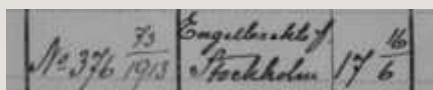
Ledtråd till frågan: Sådana storheter som *Shakespeare* och popgruppen *Herman's Hermits* hyllade honom.

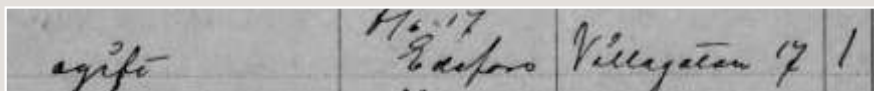
Leken har sin tid. Nu åter till allvaret.

T v: Logga för Sandträsk. T. h: I det huset inrymdes sanatoriet *Hälsan* i Nederluleå.

På sommaren 1917, när flaggan var hissad i Sandträsk (och hela Sverige), flyttade vår egen Henrik VIII Neander (24) till Stockholm.

K. A. B. NEANDER EFTER ÅR 1916

Historien upprepar sig: vi är på Villagatan igen. Ett halvår tidigare flyttade K. A. B. Neander dit, efter tre år i Sandträsk. Men han flyttade till Kungsholmen i november 1917. Frågan är: flyttade Henrik R. med dit? Det är fredag: *Vart är vi på väg?* ☺

K. A. B. Neander flyttade till Alströmergatan på Kungsholmen.

Henrik Rudolf (25) hade då redan bott en månad i Jakobs församling.

Neander, Henrik Rudolf	1846	17	af	agift	Jakobs	91
------------------------	------	----	----	-------	--------	----

Eugstbrödet	Kästn. 8
-------------	----------

Han bosatte sig på Lästmakargatan 8 i Jakobs församling.

Jakobs kyrka,

Ur en annan synvinkel.

Minns jag rätt från förr i tiden (gissa när det var), sades det att en av bröderna Neander var banktjänsteman i Stockholm, så det borde ju vara Henrik då eftersom bröderna är slut nu. ☺ .

Nackdelen med att folk flyttade till och bodde i Stockholm, är att det kan vara rätt så knepigt att hitta dem i arkiven.

Henrik Rudolf Neander var således 25 år och var senast synlig på Lästmakargatan i Jakobs församling. Nästa säkra uppgift om honom är att han bodde i Sankt Görans församling (Västermalm) i Stockholm vid årsskiftet 1959/ 60. Orvar Odds väg 23 var adressen.

S:t Jakobs anrika och S:t Görans moderna kyrka (byggd 1958),

En sammanfattning av Henrik Rudolf Neanders vuxna liv med ledning av följande:

Han arbetade tydligen på Handelsbanken hela sitt liv och någon gång i livet gifte han sig med Ruth. Anna (Teresia Neander) i annonsen är hans enda syskon i livet och hon bodde inte så långt från Orvar Odds väg.

Här - i mitten - bodde Henrik och Ruth på 1950- talet:

På denna nutidsbild av Orvar Odds väg ser vi radhus: nr 21, 23 och 25.

Återstår del fyra i denna serie. Den ska handla om Jakob Herman Natanel Neander.

TIDIGARE

www.mossebobladet.se

Olofs och Stinas barn och barnbarn
med rötterna i Högshult i Finnerödja socken

Del ett: Maria Olofsdotter Moberg och Lars Olofsson Moberg

Del två: Eva Olofsdotter Moberg och Eric Olofsson Moberg

Del tre: Catrina Olofsdotter Moberg och Olof d. y. Olofsson Moberg

FAMILJEN NEANDER I FINNERÖDJA OCH LITE VARSTANS I SVERIGE

Del ett: Mest om Gustaf V. Neander.

Del två: Karl August Bernhard, Ernst Albin och
Nils Erik Simeon Neander.

I SAMMA SERIE